

TRAU DỒI ĐẠO ĐỨC CÁCH MẠNG, NOI GƯƠNG BÁC HỒ VĨ ĐẠI

“Đạo đức cách mạng không phải trên trời sa xuống. Nó do đấu tranh, rèn luyện bền bỉ hàng ngày mà phát triển và củng cố. Cũng như ngọc càng mài càng sáng, vàng càng luyện càng trong”.

(LỜI BÁC DẠY)

1. Giai đoạn mới của cách mạng và những yêu cầu mới của đạo đức

Mỗi giai đoạn cách mạng bao giờ cũng là một quá trình đầy gian nan, một cuộc thử vàng đối với người cán bộ. Trong lò lửa của cuộc chiến đấu mới, đội ngũ cách mạng được tôi luyện thêm, càng dày dặn về kinh nghiệm, sắc bén về nhận thức, vững vàng về ý chí, càng trưởng thành về mọi mặt, trở nên những vốn quý nhất của Đảng.

Mỗi giai đoạn cách mạng cũng là một quá trình đào thải nghiêm khắc nhất đối với mọi cái lỗi thời. Nó kiên quyết gạt sang bên đường những phần tử thoái hoá đã không còn đủ phẩm chất và năng lực đáp ứng với nhiệm vụ mới. Lịch sử cách mạng luôn luôn chứng minh điều đó. Có những người đã chiến đấu xuất sắc khi phong trào đang lên, nhưng lại hoang mang trước nguy hiểm, dao động trong khó khăn, gục ngã và đầu hàng trước sự khủng bố của địch. Có những người đã không sợ khổ, sợ chết trong gian nguy, nhưng lại sa vào sự cám dỗ của cuộc sống hưởng lạc. Có người đã hăng hái, dũng cảm trong lửa đạn của quân thù, nhưng lại thiếu kiên nhẫn trong lao động cần cù, không bền bỉ trong công tác thầm lặng, không vượt nổi những khó khăn của đời sống riêng tư.

Mỗi giai đoạn cách mạng lại còn là một dịp tiếp thu vào hàng ngũ những nhân tố mới. Chính nghĩa sáng ngời và sự nghiệp quang vinh của Đảng ngày đêm cổ vũ nhân dân ta tiến về phía trước. Từ đội ngũ trù phú của công nhân, nông dân và trí thức xã hội chủ nghĩa. Đảng luôn luôn đón nhận vào đội ngũ của mình những thành phần ưu tú nhất, tìm ở đây một nguồn bổ sung vô tận. Mỗi giai đoạn cách mạng vì thế lại là một mùa xuân mới, để như một cây xanh tràn đầy nhựa sống, Đảng ta ngày một mạnh thêm ra, trẻ mãi không già.

Nếu mỗi giai đoạn cách mạng là một quá trình thử thách, thì chúng ta lại đang bước vào một cuộc thử thách lớn lao nhất. Cuộc đấu tranh giữa hai con đường xã hội chủ nghĩa và tư bản chủ nghĩa đang diễn ra trên quy mô toàn quốc sẽ dần dần đem lại những thắng lợi to lớn cho giai cấp công nhân và nhân dân Việt Nam. Tuy nhiên,

cuộc đấu tranh ấy đang diễn biến vô cùng phức tạp, với những thuận lợi mới và khó khăn mới, với những tác động qua lại giữa các mặt kinh tế, chính trị, văn hoá, kỹ thuật, giữa công nghiệp và nông nghiệp, giữa tích lũy và tiêu dùng, giữa truyền thống và hiện đại, giữa hôm nay và ngày mai, giữa những cái tiến bộ và cái lạc hậu trong đời sống xã hội, giữa cái đúng và cái sai trong tư tưởng và hành động của mỗi con người. Những khó khăn về những mặt kinh tế, chính trị, xã hội cũng kèm theo những khó khăn về sinh hoạt ở mỗi gia đình, mỗi cá nhân. Để nhanh chóng đẩy mạnh sự nghiệp cách mạng trong hoàn cảnh này, Đảng ta đòi hỏi một sự nỗ lực phi thường trong hàng ngũ cán bộ và trong toàn thể nhân dân.

Kỷ niệm 95 năm ngày sinh của Bác Hồ vĩ đại, học tập đạo đức cách mạng của Bác, cán bộ ta, nhân dân ta cùng hăng hái tiến lên giành những thành tích mới, tin tưởng ở sự nghiệp cách mạng và ở bản thân mình. Trong khi đó thì có những người không nhìn rõ mục tiêu cao cả của cách mạng, không nhận rõ được trách nhiệm và vị trí chiến đấu của mình, không kiên định được trong giai đoạn mới. Họ tưởng rằng những ngày căng thẳng và gian khổ của thời kỳ chống Mỹ cứu nước đã qua, và ngày nay công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội chỉ có thuận lợi, nên đòi hỏi đời sống phải được đầy đủ ngay, mọi sự phải tốt đẹp ngay. Những người ấy đã đâm ra hoang mang khi cuộc sống diễn ra không giống những ý nghĩ thiên cận của họ. Họ không hiểu được vì sao đời sống còn khó khăn, vì sao trình độ kỹ thuật còn kém, vì sao việc quản lý kinh tế còn nhiều khuyết điểm. Họ không hiểu vì sao ở nơi này, nơi khác còn nhiều hành động gây ra những tổn thất về sức người, sức của. Họ không nhận thức được rằng xây dựng một nền kinh tế xã hội chủ nghĩa từ một nước công nghiệp lạc hậu là một nhiệm vụ cực kỳ khó khăn, nhưng hậu quả của chiến tranh và của chủ nghĩa thực dân mới còn rất nặng nề và những sự lúng túng, sai sót của bộ máy chính quyền trong buổi đầu là một điều khó tránh khỏi. Chính vì thế mà họ sốt ruột chờ đợi và chỉ biết chê người, mà không biết trách bản thân.

Trong một đất nước mà nền sản xuất nhỏ đã suốt mấy ngàn năm bao trùm đời sống kinh tế, chúng ta không thể một lúc quét sạch hết những tư tưởng và tình cảm nhỏ bé của tầng lớp tiểu tư hữu. Chính vì thế mà những dao động sẽ khó tránh khỏi nếu như cán bộ và nhân dân ta không thường xuyên rèn luyện và đấu tranh với bản thân mình.

Không nghiêm khắc với bản thân mình, không phấn đấu để vươn lên thì con người tiểu tư sản nhất định sa vào những ý nghĩ tầm thường, và sẽ đánh mất dần những phẩm chất đạo đức của người cách mạng. Cho nên, trong hoàn cảnh hiện nay, trước những thử thách mới, tiến về phía trước hay bị gạt lại bên đường, điều đó tùy thuộc vào sự phấn đấu của bản thân mỗi người, ở chỗ mỗi người có kiên trì rèn luyện bản thân, có vươn được tới những phẩm chất đạo đức cách mạng mà Bác Hồ từ bao năm đã dạy dỗ cán bộ ta, nhân dân ta hay không.

2. Tấm gương rèn luyện của Bác Hồ

Bác Hồ dạy chúng ta: “Đạo đức cách mạng không phải trên trời sa xuống. Nó do đấu tranh, rèn luyện bền bỉ hàng ngày mà phát triển và củng cố. Cũng như ngọc càng mài càng sáng, vàng càng luyện càng trong”⁽¹⁾

⁽¹⁾ Hồ Chí Minh: *Vì độc lập tự do, vì chủ nghĩa xã hội*, Nhà xuất bản Sự thật, Hà Nội, 1970, tr.188.

Bác ví người cũng như hạt gạo. Hạt gạo được trắng như bông là do nó đã được đem vào cối giã, hàng trăm lần đập vào thân nó:

*Gạo đem vào giã, bao đau đớn,
Gạo giã xong rồi trắng tựa bông.
Sống ở trên đời, người cũng vậy,
Gian nan rèn luyện mới thành công.*

Cuộc đời của Bác Hồ là một quá trình liên tục của gian nan, rèn luyện với tinh thần kiên trì của người cộng sản và phương pháp khoa học của chủ nghĩa Mác-Lênin.

Phương pháp rèn luyện trong đạo đức phong kiến đã bao gồm hàng loạt những công thức để trói buộc con người. Trẻ con mới đi học thì “tiên học lễ hậu học văn”, được ghép vào những khuôn khổ rất chặt chẽ, từ đi đứng, cử chỉ, ăn mặc, cho đến cách thức nói năng chào hỏi. Người ta sớm dạy cho nó một thái độ cung kính đối với bề trên và những người quyền quý, một quan niệm khinh rẻ lao động và phụ nữ, một lối học vẹt về những câu chữ của thánh hiền. Lối rèn luyện ấy đã tạo ra những con người thiển cận, bảo thủ và trung thành một cách mù quáng nhất đối với trật tự phong kiến.

Đạo đức phong kiến lừa bịp nhân dân bằng cách khuyến khích một lối sống khổ hạnh. Nó muốn tạo ra những con người sẵn sàng gạt bỏ mọi tham vọng ở thế gian này để toàn tâm, toàn ý trông đợi vào kiếp sau. Hằng ngày quỳ gối trước những pho tượng oai nghiêm trong khói hương nghi ngút, đọc thuộc lòng những kinh kệ sẵn có, những người mê tín tước bỏ dần mọi suy nghĩ độc lập của mình để sống theo ảo vọng.

Đạo đức của chúng ta là đạo đức giải phóng cho con người và của con người được giải phóng. Đạo đức ấy bao gồm những phẩm chất cao đẹp nhất của người chiến sĩ cách mạng. Đạo đức ấy vì thế đã hoàn toàn trái ngược với mọi đạo đức cũ cả về mục tiêu chiến đấu và biện pháp rèn luyện. Nó tạo ra một khối óc sáng suốt, một trái tim nồng nhiệt, một khí phách anh hùng từ trong lò lửa của chiến đấu. Biện pháp của nó dựa vào nhận thức khoa học, chứ không phải dựa vào niềm tin mù quáng. Biện pháp ấy làm cho con người ngẩng cao đầu, đầy niềm tự hào trước trách nhiệm của chinh phục và cải tạo thế giới, chứ không làm cho con người nhỏ bé đi như một kẻ tội lỗi, yếu hèn.

Cùng với việc giáo dục nhân dân, Bác Hồ đã hằng ngày tự mình rèn luyện và nêu lên một tấm gương đạo đức có tính chất nhất quán từ ý nghĩ đến việc làm, từ việc lớn đến việc nhỏ, từ trách nhiệm chung đến đời sống riêng tư.

Bác Hồ đã từng phê phán thứ đạo đức giả chỉ nói hay, làm dở. Người đòi hỏi đạo đức mới phải được trau dồi và thử thách trong mối quan hệ hàng ngày, quán triệt cả đời sống riêng tư, và bao trùm mọi việc lớn nhỏ.

Khi người ta đã có những tình cảm sâu sắc nhất đối với Tổ quốc và nhân dân, thì tình cảm ấy nhất định sẽ bộc lộ sáng ngời trong mối quan hệ hàng ngày đối với cha mẹ, vợ con, anh em, đồng chí, bạn bè, nhất định sẽ biểu hiện ở thái độ tôn kính cụ già, săn sóc trẻ em, giúp đỡ những người yếu đuối.

Khi người ta đã đặt lợi ích của tập thể, của giai cấp, của dân tộc lên trên tất cả, thì nhất định người ấy sẽ đối xử đúng mức với lợi ích riêng tư và tìm thấy hạnh phúc cao nhất của mình trong lợi ích tập thể. Đạo đức của Bác Hồ chính là kiểu đạo đức hoàn chỉnh như thế.

Ra đời trong gia đình thanh bạch, giữa quê hương nghèo túng. Bác Hồ đã sớm tập cho mình một lối sống khắc khổ, khiến sau đó Người đã dễ dàng gạt bỏ mọi cám dỗ của giàu sang, vượt qua mọi thử thách của đói rét.

Người biến mọi khó khăn, nguy hiểm, khổ đau của mình thành phương tiện rèn luyện. Những ngày rét buốt ở Pari, ăn một mẫu bánh mì và sưởi ấm bằng một viên gạch nung, Bác đã ngày đêm học tập ngoại ngữ, nghiên cứu chủ nghĩa Mác-Lênin, tìm hiểu đời sống của những người cùng khổ, gia nhập phong trào công nhân và luôn luôn rèn mình trong chiến đấu cách mạng.

Trong nhà tù, bị trói, bị cùm, đói rét và ghẻ lở, Người vẫn luôn luôn gằn gỏi, an ủi những người oan ức, tiếp tục suy nghĩ về đường lối cách mạng Việt Nam, tranh thủ viết những bài thơ tuyệt tác, nói lên khí phách anh hùng của người cộng sản Gian khổ ấy tiếp tục rèn luyện Người càng kiên cường hơn, sáng suốt hơn như “vàng luyện thêm trong, ngọc mài thêm sáng”.

Khi làm chủ tịch một nước, có đầy đủ những phương tiện cho cuộc sống vật chất cao nhất, nhưng Bác vẫn rèn mình trong khắc khổ như xưa, tiếp tục nêu lên một mẫu mực về tiết kiệm, lao động và học tập.

Trong suốt cuộc đời. Bác Hồ đã cần cù lao động, không bỏ phí một phút, một giây. Bác xếp đặt một cách khoa học mọi công việc của mình để tận dụng thì giờ phục vụ cho nước, cho dân. Trong kháng chiến cũng như từ khi hòa bình được lập lại, ngoài thì giờ làm công việc của Đảng và của Nhà nước ra. Bác rất thích tham gia lao động chân tay, như trồng rau, trồng cây và ai nấy đều biết, các gương mẫu từ cái ăn, cái mặc, cái ở.

Bác Hồ đã thực hiện một tinh thần tiết kiệm nghiêm khắc nhất. Nhưng đây không phải là chủ nghĩa khổ hạnh tôn giáo, mà chỉ vì Bác “ăn không ngon ngủ không yên khi đồng bào còn chịu khổ”. Chính Bác đã nói: “Người ta ai cũng muốn ăn ngon, mặc đẹp, nhưng muốn phải cho đúng thời, đúng hoàn cảnh. Trong lúc nhân dân ta còn thiếu thốn, mà một người nào đó muốn riêng hưởng ăn ngon, mặc đẹp, như vậy là không đạo đức”⁽²⁾.

Bác Hồ thường nhắc chúng ta câu nói của Lenin, người thầy của cách mạng vô sản thế giới: “Học tập, học tập nữa, học tập mãi”. Và chính Người thực hành đúng câu nói đó. Suốt đời, Bác đã không ngừng học tập để nâng cao hiểu biết. Học lý luận cũng như học ngoại ngữ, học nói cũng như học viết. Bác đều để công phu rèn luyện, nhẫn nại và kiên trì đạt tới đỉnh cao nhất.

Bác Hồ thường xuyên rèn luyện thân thể. Bác tập thể dục đều đặn, làm quen với nóng rét, giá sương, tạo cho bản thân một sức khoẻ khá tốt để làm việc cho dẻo dai và khắc phục những trở ngại của ốm đau, thiếu thốn.

Trong những biện pháp rèn luyện đạo đức cách mạng. Bác Hồ rất chú trọng tới việc phê bình, tự phê bình. Đó là biện pháp dựa vào sự tự giác của cá nhân, sự giúp đỡ thân yêu của tập thể để phát hiện kịp thời và ngăn chặn từ đầu những sai lầm, khuyết điểm. Bác nói: “Đảng ta có một vũ khí sắc để làm cho đảng viên tiến bộ, làm cho Đảng ngày càng mạnh là tự phê bình và phê bình. Lenin có nói rằng: chỉ có hai hạng người không mắc khuyết điểm: là đứa bé còn ở trong bụng mẹ và người chết đã bỏ vào quan tài. Có hoạt động thì khó tránh khỏi khuyết điểm. Nhưng khi có khuyết

⁽²⁾ Hồ Chủ tịch với các lực lượng vũ trang nhân dân, Nhà xuất bản Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1962, tr.195.

điểm thì phải thật thà tự phê bình, hoan nghênh người khác phê bình mình, và kiên quyết sửa chữa. Chủ nghĩa cá nhân không dám tự phê bình, không muốn người ta phê bình mình. không kiên quyết sửa chữa; vì vậy mà thoái bộ chứ không tiến bộ được”⁽³⁾.

Đạo đức cách mạng không thể ngồi ở trong nhà để tu dưỡng. Đạo đức cách mạng chỉ có thể hình thành trong ngọn lửa chiến đấu của giai cấp và dân tộc. “Lửa thử vàng, gian nan thử sức”, Bác Hồ đã luôn luôn nhắc nhở chúng ta điều ấy. Chính qua lò lửa cách mạng ấy mà Đảng ta đã đào tạo hàng vạn, hàng vạn những anh hùng và chiến sĩ một lòng một dạ đấu tranh cho sự nghiệp cách mạng, nêu lên những tấm gương tuyệt vời về sống, chiến đấu, lao động, học tập theo lời nói và việc làm của Bác.

3. Không ngừng phấn đấu noi gương Bác Hồ vĩ đại.

Với tinh thần thần gian nan rèn luyện như thế, Bác Hồ đã đạt tới mẫu mực hoàn chỉnh của đạo đức mới, đạo đức của giai cấp công nhân và dân tộc Việt Nam đạo đức của thời đại anh hùng, đạo đức hoàn chỉnh của con người xã hội chủ nghĩa.

Tiếp tục sự nghiệp của Người, dưới lá cờ quang vinh của Đảng, nhân dân ta đang trên cơ sở của độc lập, thống nhất và chủ nghĩa xã hội, tiến mạnh về tương lai với những nhiệm vụ mới và thử thách mới. Trên những chặng đường lịch sử đã đi qua, Bác Hồ đã phát huy cao nhất trí tuệ và tài năng, giải quyết vô cùng đúng đắn những vấn đề của thực tiễn cách mạng với một thái độ đạo đức trong sáng nhất.

Ngày nay, hàng loạt những vấn đề của cách mạng đang được đặt ra trước Đảng và nhân dân ta. Cuộc chiến đấu sẽ được diễn ra dưới nhiều hình thức phong phú trên mọi lĩnh vực kinh tế, chính trị và tư tưởng. Chủ nghĩa xã hội sẽ được phát triển trên cơ sở của nền đại sản xuất với khoa học và kỹ thuật tiên tiến. Đời sống hàng ngày sẽ đem lại nhiều đổi mới trong suy nghĩ, tình cảm và hành động. Đạo đức cũ còn để lại tàn dư trong xã hội mới và đạo đức phản động còn tiếp tục tấn công từ bên ngoài. Đạo đức mới trong quá trình đấu tranh với những mặt tiêu cực ấy sẽ được dần hoàn thiện qua rất nhiều thử thách.

Chân lý đạo đức cũng như mọi chân lý đều mang tính tương đối. Nó là sự phản ánh tồn tại xã hội, nên tất nhiên sẽ thay đổi theo sự thay đổi của xã hội ngày mai. Nhân dân ta, con người làm chủ tập thể trong xã hội ngày mai, sẽ xuất phát từ yêu cầu cụ thể của hoàn cảnh lúc ấy mà quy định hành vi đạo đức của mình. Bác Hồ không ghi sẵn cho chúng ta những giải pháp cụ thể. Nhưng đạo đức của Người, phương pháp rèn luyện của Người sẽ vĩnh viễn là kim chỉ nam cho đạo đức của chúng ta trước mọi diễn biến của cuộc sống.

Chúng ta noi gương Người ở tinh thần suốt đời kiên trì đấu tranh cho độc lập, tự do, cho chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản.

Chúng ta noi gương Người ở tinh thần cần kiệm liêm chính, chí công vô tư, ở tình yêu thương sâu sắc đối với toàn thể nhân dân lao động, lấy đó làm hạnh phúc cao nhất của mình.

Chúng ta noi gương chiến đấu, lao động và học tập của Người, đem hết tài năng và trí tuệ để cải tạo xã hội, cải tạo thiên nhiên, làm cho Tổ quốc ta và trái đất ta ngày thêm tươi đẹp.

Dưới ánh sáng của Bác Hồ, chúng ta đầy tin tưởng và tự hào vươn tới đạo đức của loài người trong xã hội ngày mai.

⁽³⁾ Hồ Chí Minh: *Tuyển tập*, Nhà xuất bản Sự thật, Hà Nội, 1960, tr.562.